

โครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพ
องค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย

การสำรวจสถานภาพความรู้การวิจัยวัฒนธรรม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

พิชญ์ สมพอง

อัจฉรา ภาณุรัตน์

จารุวรรณ ธรรมวัตร

คณินนิตย์ จันทบุตร

สมมาตร ผลเกิด

ชลิต ชัยครรชิต

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๗

สารบัญ

	หน้า
1.รายงานผลการศึกษา	1
1.1 แนวคิดและประเด็นการศึกษา	1
1.2 ผลการสำรวจและศึกษา	
1.3 รายการเอกสารที่แบ่งตามประเด็น	3
2. บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์	4

รายงานผลการศึกษา
โครงการประมวลและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แนวคิดและประเด็นการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ ทั้งเนื้อหาและวิธีการวิจัยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เพื่อรวบรวมข้อมูลเอกสารจัดทำเป็น บรรณานุกรมและบรรณานิทรรศน์ งานวิจัยทางวัฒนธรรม เพื่อการประเมินสถานภาพขององค์ความรู้ เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้รวมทั้งการประมวลข้อเสนอแนะ เพื่อปรับเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมและท้องถิ่น

ตามโครงการการวิจัยในช่วงระยะที่ 1 เป็นการสำรวจเอกสาร โดยกำหนดประเด็นการศึกษาในเบื้องต้น เฉพาะในส่วนของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 7 ประเด็นอันประกอบด้วย

1. พลังความคิดและภูมิปัญญา
2. ความหลากหลายทางชาติพันธุ์
3. ศิลปวัฒนธรรม
4. วัฒนธรรมกับการพัฒนา
5. วัฒนธรรมชายขอบและวัฒนธรรมย่อย
6. วัฒนธรรมกับโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมือง
7. อัตลักษณ์และการปรับตัวทางวัฒนธรรม

ผลการสำรวจและศึกษา

ผลการวิจัยในช่วงระยะเวลาแรกเป็นการสำรวจเอกสารและจัดทำบรรณานิทรรศน์และบรรณานุกรม จากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการวิจัยวัฒนธรรมในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา โดยกำหนดระยะเวลาของผลงานระหว่างปีพ.ศ. 2535-พ.ศ. 2547 โดยแบ่งเอกสารที่รวบรวมไปแล้วเป็น 4 กลุ่ม โดยมีจำนวนเอกสารจากการสำรวจดังนี้คือ

ประเภท/แหล่ง	จำนวน(รายการ/เล่ม)
1. งานวิจัย	161
2. หนังสือ	100
3. วิทยานิพนธ์	453
4. บทความ	349

ผลจากการสำรวจพบว่า เอกสารส่วนที่เป็นงานวิจัยกับเอกสารที่เป็นหนังสือนับตั้งแต่ พ.ศ. 2534 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีเป็นจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาทั้งในภูมิภาคและสถาบันการศึกษากายนอกภูมิภาค ทั้งนี้เมื่อจำแนกผลงานตามประเด็นการศึกษาทั้ง 7 ประเด็นพบว่า

แหล่ง/ประเภท	ประเด็น 1	ประเด็น 2	ประเด็น 3	ประเด็น 4	ประเด็น 5	ประเด็น 6	ประเด็น 7
1. งานวิจัย	41	22	20	18	1	52	7
2. หนังสือ	12	5	66	13	2		2
3. วิทยานิพนธ์	18	10	248	70	5	49	53
4. บทความ	27	24	209	52	1	29	7

เมื่อจำแนกตามประเด็นที่กำหนดพบว่า ประเด็นหลักที่สำคัญที่ปรากฏในงานช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีเพียงสี่ประเด็นที่มีเอกสารครอบคลุมทั้งหนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์และบทความทางวิชาการ อันประกอบไปด้วย ประเด็นพลังความคิดและภูมิปัญญา ประเด็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประเด็นศิลปวัฒนธรรม ประเด็นวัฒนธรรมกับการพัฒนา สำหรับ 3 ประเด็นหลังอันประกอบด้วย ประเด็นวัฒนธรรมชายขอบและวัฒนธรรมย่อยพบเอกสารจำนวนน้อยมาก มีงานวิทยานิพนธ์กลุ่มละ 1-2 เรื่องเช่น คนเก็บขยะ เมียฝรั่ง คนแลกสุนัขและนักมวยเป็นต้น สำหรับประเด็นวัฒนธรรมกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองส่วนใหญ่เป็นการศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งหลายชิ้นงานมีลักษณะที่สอดคล้องและใกล้เคียงกับประเด็นวัฒนธรรมกับการพัฒนา เช่นเดียวกับประเด็นอัตลักษณ์และการปรับตัวที่พบมากในเฉพาะวิทยานิพนธ์ในช่วงระยะหลัง

ประเด็นศิลปวัฒนธรรมพบในงานทุกประเภท อันประกอบไปด้วยประเพณี พิธีกรรม แบบแผนการดำรงชีวิต ดนตรีและศิลปการแสดง งานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น รวมทั้งการสำรวจศึกษาองค์ความรู้เช่น โบราณคดี โบราณวัตถุ โบราณสถาน รวมทั้งงานศิลปหัตถกรรม

จากลักษณะของผลงานจากการสำรวจ ประเด็นในการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยทางวัฒนธรรมภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดกลุ่มใหม่ตามลักษณะเอกสารโดยประเด็นวัฒนธรรมชายขอบและวัฒนธรรมย่อย วัฒนธรรมกับโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมือง อัตลักษณ์และการปรับตัวทางวัฒนธรรม รวมเข้ากับเอกสารในกลุ่มวัฒนธรรมกับการพัฒนา เนื่องจากเป็นกลุ่มประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน โดยแบ่งเอกสารเป็น 4 ประเด็นคือ

1. พลังความคิดและภูมิปัญญา
2. ความหลากหลายทางชาติพันธุ์
3. ศิลปวัฒนธรรม
4. วัฒนธรรมกับการพัฒนา

รายการเอกสารที่แบ่งตามประเด็นทั้ง 4 ประเด็น

แหล่ง/ประเภท	ประเด็นที่ 1	ประเด็นที่ 2	ประเด็นที่ 3	ประเด็นที่ 4
1. งานวิจัย	41	22	20	78
2. หนังสือ	12	5	66	17
3. วิทยานิพนธ์	18	10	248	177
4. บทความ	27	24	209	89

จากการประมวลเอกสารและประเด็นตามเอกสารพบว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพลังความคิดและภูมิปัญญาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีงานเอกสารเป็นจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นศิลปวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่งานศิลปวัฒนธรรมเป็นการศึกษาในเชิงการสำรวจและพัฒนาการ ประเด็นการศึกษาความหลากหลายทางชาติพันธุ์กลับมีจำนวนน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับงานประเด็นอื่น ทั้งที่ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งนี้นอกจากงานที่มีอยู่เป็นจำนวนน้อยแล้ว การศึกษาประเด็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์พบว่า กลับเป็นการศึกษาพัฒนาการของชุมชน มากกว่าการศึกษาในประเด็นสำนึกทางชาติพันธุ์หรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

ประเด็นวัฒนธรรมกับการพัฒนาจากการสำรวจพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งเป็นการศึกษาในลักษณะกรณีศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แต่ประเด็นปัญหาในการศึกษาเบื้องต้นคือ งานทั้งหมดในประเด็นนี้ยังไม่มีกรอบเกณฑ์ที่เด่นชัด

อย่างไรก็ตาม การสรุปประเด็นในการศึกษาในระยะที่ 1 เป็นการประเมินจากภาพรวมของการศึกษาเอกสารในเบื้องต้นและการประเมินจากผลการทำบรรณนิทัศน์ ซึ่งยังจะต้องมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานที่ได้จากการสำรวจศึกษาในโอกาสต่อไป

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3(2545) ผู้ไทยโคกโก่ง
ภาพสินธุ์ ขอนแก่น:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับชาวผู้ไทยโคกโก่ง อ.ภูผินารายณ์ จ.ภาพสินธุ์ ที่เปิด
หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต ตั้งแต่ปี 2541 ในปี 2543
ได้รับรางวัลประเภทแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน โดยนำเที่ยวหมู่บ้านแบบไม่ค้างคืน และได้สัมผัส
ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ รับประทานอาหารแบบพาแลง ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้าน หัตถกรรม
พื้นบ้าน งานประเพณีพิธีกรรม เช่น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาพสินธุ์,ผู้ไทย,วัฒนธรรม,แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ไพฑูรย์ มีกุล 2540. ชนชาติกวย ผู้สืบวัฒนธรรมต่อเนื่องนับพันปี วารสารประวัติศาสตร์:รายปี
2540. 13-32.

งานชิ้นนี้ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจเรียนรู้อักษรโบราณ
อีสานที่ได้พยายามจัดรูปแบบ และเนื้อหาแบบง่ายสะดวก เพื่อจะนำไปสู่ชุมชนทรัพย์ทางปัญญาด้าน
อีสานศึกษา เพื่อทบทวนและกระตุ้นจิตสำนึกคนรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงภูมิปัญญาของบรรพชนที่
ถ่ายทอดสู่สังคมผ่านคำประพันธ์ เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ ทั้งหนังสือธรรมทั้งคำสั่งสอนของบรรพชน
อีสาน และเพื่อผลิตเอกสารด้านศึกษาออกสู่บรรณพิภพซึ่งถือ เป็นการดำเนินงานบำรุงส่งเสริม
การศึกษาคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยเนื้อหาได้จัดแบ่งเป็น 3 ส่วน ที่สำคัญคือ ส่วนที่ 1 ว่า
ด้วยการอ่าน การเขียนหนังสือธรรมแบบง่ายๆ ส่วนที่ 2 ว่าด้วยสาระคำประพันธ์อีสานที่เป็นผล
ภายิต กลอน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กวย(กวย),วิถีชีวิต,คติความเชื่อ,การสืบทอด

วีระ สดสังข์ 2545. สารคดีชุด กวย ชนกลุ่มน้อยจากกลุ่มแม่น้ำโขงถึงกลุ่มแม่น้ำมูล นนทบุรี:
สำนักพิมพ์ โป๊ยเซียน.

งานชิ้นนี้เขียนถึงประวัติความเป็นมาของชนชาติกวย ตลอดจนวัฒนธรรมความ
เชื่อ ประเพณีวิถีชีวิต และภาษาของชนชาติกวย ซึ่งเป็นชนชาติหนึ่งที่มีร่องรอยประวัติศาสตร์บอก
เล่าถึงความเป็นมา มีวัฒนธรรมที่ค่อยๆพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจนในปัจจุบันเป็นประชาชนกลุ่ม
หนึ่งในแถบจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และบางส่วนของนครราชสีมา อุบลราชธานี และ
มหาสารคาม ที่มักถูกเรียกว่าส่วนนั่นเอง ซึ่งเดิมชนชาตินี้ก็คือ ข่า กวย กูย หรือ โกย โก้ย ซึ่งใน
หนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงประวัติของชนกลุ่มนี้ ตลอดจนความเชื่อต่างๆของชาวกวยเช่นความเชื่อ

เรื่องผีต่างๆ ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน วิถีชีวิต และอาชีพของชาวกวย การใช้ชื่ภาษา กวย การเรียนรู้ภาษา กวยในชีวิตประจำวัน นิทาน อาหาร

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กวย,วิถีชีวิต,ประเพณี,ความเชื่อ

เบญจลักษณ์ ธารพร 2538. วัฒนธรรมชุมชนกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเลิงวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและวิถีชีวิตของชุมชนชาวกะเลิงตลอดจนความเชื่อที่ผ่านพิธีกรรมของชุมชนชาวกะเลิงที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้พบว่า ชาวกะเลิงบ้านบัว เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเมืองทนากระแด้ง ประเทศลาว โดยอพยพมาฝั่งไทย สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมดำเนินไปตามครรลองของบรรพบุรุษ วิถีชีวิตของชุมชนนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้นแสดงออกผ่านการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ทางการเกษตร ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งวิถีชีวิตดังกล่าวส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีความเชื่อที่ผ่านพิธีกรรม คือ คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กะเลิง,การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้,วัฒนธรรมชุมชน

ปิยะมาศ อรรถอำนวย 2545. ชนเผ่าผู้ไทกับการมีบทบาททางการเมืองบนเทือกเขาภูพานระหว่างปี พ.ศ. 2488-2523 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาประวัติศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าผู้ไท เดิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาฝั่งไทย ทางจังหวัดมุกดาหาร นครพนม และกาฬสินธุ์ ชนเผ่าผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ตั้งถิ่นฐานตามแนวเทือกเขาภูพานในเขตท้องที่ 6 อำเภอของจังหวัดกาฬสินธุ์หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เกิดขบวนการเสรีไทยในภาคอีสาน โดยการนำของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคอีสาน มีการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยในจังหวัดต่างๆ สำหรับหน่วยจังหวัดมหาสารคาม มีนายจำลอง ดาวเรือง เป็นผู้นำดำเนินการเคลื่อนไหวในท้องที่ของตน จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นเพียงอำเภอหนึ่งที่ขึ้นต่อจังหวัดมหาสารคาม

คำสำคัญ:ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กาฬสินธุ์,ชนเผ่าผู้ไท,บทบาททางการเมืองบนเทือกเขาภูพานระหว่างปี พ.ศ.2488-2523

ศราวุช แฝงสีคำ 2542. ไทยครัว:การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ศึกษากรณีบ้านดงสวนพัฒนา ตำบลนาทัน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาไทยครัว:การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม พบว่าสาเหตุที่ทำให้ไทยครัวอพยพครอบครัวเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดงสวนพัฒนา เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ รายได้และที่ดิน ทำกินไม่เพียงพอ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม มีการปรับตัวรับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นวัฒนธรรมหลัก ภาษาพูด ชาวบ้านยังใช้ภาษาดั้งเดิมปะปนกับภาษาลาว การบริโภคอาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กาฬสินธุ์,ไทยครัว,การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

อมรรัตน์ วันยาว 2545. การตั้งชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในเขตอำเภอบางวาง จังหวัดกาฬสินธุ์

วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาการตั้งชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในเขต อ.บางวาง จ.กาฬสินธุ์ พบว่ากลุ่มบุคคลที่มีอายุมากโครงสร้างของคำมีจำนวนพยางค์น้อยกว่ากลุ่มบุคคลที่มีอายุน้อยตามลำดับ และกลุ่มที่มีอายุมากชื่อมาจากภาษาไทย รองลงมาชื่อที่มาจากภาษาสันสกฤต รองลงมาเป็นชื่อที่มาจากภาษาไทยตามลำดับ ความหมายของคำที่นำมาตั้งชื่อบุคคลนั้น กลุ่มบุคคลที่อายุมากชื่อมีความหมายที่เป็นลักษณะอากัปกิริยา ลักษณะรูปร่างสัณฐาน สี จำนวนนับ และคำที่มีความหมายเป็นคำถาม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กาฬสินธุ์,ผู้ไท,การตั้งชื่อ

เริงวิชญ์ นิลโคตร 2546. พิธีกรรมเหยาเลี้ยงผีของชาวผู้ไท บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉิ

นารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วารสารภาษาและวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 22(2):49-55.

งานชิ้นนี้ ศึกษาพิธีกรรมการเหยาเลี้ยงผีของชาวผู้ไท บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ บทความชิ้นนี้เห็นว่า พิธีกรรมการเหยาเลี้ยงผี มิได้เป็นแต่เพียงพิธีกรรมเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษเท่านั้นแต่ยังเป็นกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมที่จรรโลงชุมชนให้ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ตลอดเวลาด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กาฬสินธุ์,ผู้ไท,ความเชื่อ,การเปลี่ยนแปลง,พิธีกรรม,การเหยาเลี้ยงผี

สุภิตา ไชยสวัสดิ์ 2542. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวผู้ไทกับชาวไทยลาว ศึกษา
กรณีบ้านคำกั้ง ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวผู้ไทกับ
ชาวไทยลาว พบว่า การผสมกลมกลืนด้านภาษา ชาวบ้านคำกั้งพูดภาษาผู้ไทเป็นหลัก มีลักษณะ
คล้ายภาษาไทยลาว มีผญาและนิทานของตนเอง อาหารที่รับประทานเป็นพวกต้ม แกง อ่อม ปิ้ง ที่
อาศัยนิยมปลูกเรือนตามพื้นที่ดินของบรรพบุรุษ ซึ่งรับวัฒนธรรมจากไทยลาว มีความเชื่อต่างๆตาม
คติโบราณ คือการนับถือผี ความเชื่อเกี่ยวกับยาสมุนไพรและการรักษาหมอเหยา มีประเพณีและ
พิธีกรรมประจำชีวิต เช่น การผลิต การบวช การแต่งงาน และการตาย ปฏิบัติตามฮีตสิบสอง
ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีสู่ขวัญ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กาฬสินธุ์,ผู้ไทย,ไทยลาว,วัฒนธรรม,การผสมกลมกลืน

อิสราพร จันทร์ทอง 2538. บทบาทหน้าที่ของพิธีแก้ลมอของชาวกูย บ้านสำโรงทาบ อำเภอกุ

สำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(4):1-4.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพิธีแก้ลมอของชาวกูย บ้านสำโรงทาบ
อำเภอกุสำโรงทาบ อำเภอกุสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เป็นพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นเพื่อการแก้
บนที่ชาวกูยได้ให้สัตยาบันกับผีบอกว่าหากผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นหรือหายจากโรคภัยไข้เจ็บจะจัดพิธี
ลมอเพื่อบวงสรวงผีบอกให้เกิดความพอใจในการประกอบพิธีกรรมจึงมีลำดับที่แน่นอนคือมีองค์ประ
กอบของพิธีกรรมที่ซับซ้อนให้เวลาประกอบพิธีกรรมทั้งวัน พิธีกรรมความเชื่อที่ชาวกูยยังคงถือ
ปฏิบัติและยังคงมีการประกอบพิธีกรรมในชุมชนก็คือ พิธีแก้ลมอ ที่ชาวกูยทุกครอบครัวยังคงถือ
ปฏิบัติอยู่หากไม่ปฏิบัติต่อผีบอกอาจทำให้ผีบอกโกรธเคืองและมากระทำทำให้ผู้คนในครอบครัวเกิด
การเจ็บป่วยขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าแม้ความเจริญก้าวหน้าจะพัฒนาไปมากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,กูย คติความเชื่อ,พิธีกรรม,พิธีแก้ลมอ

ประกอบ ผลงาม 2538. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย นครปฐม:สำนักงานวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา.

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่อยู่ในประเทศไทย โดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาเขมรกลุ่มต่างๆ ที่มาและความหมายของคำว่า "ฝเขมร" ลักษณะทางภาษา ประชากร โครงสร้างทางสังคม การเมืองและการปกครอง ถิ่นฐานเดิมของชาวเขมร ชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรม ประเพณี และดนตรี การละเล่นของชาวเขมร ซึ่งงานชิ้นนี้ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราจากผู้รู้ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น และได้จากงานวิจัยของท่านอื่นๆ ตลอดจนงานวิจัยส่วนตัวของผู้เขียนเอง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคอีสาน, เขมร, พัฒนาการ, ประวัติศาสตร์, ที่มาและความหมาย, วัฒนธรรม ประเพณี, วิถีชีวิต

ทวี ถาวร 2540. การศึกษาวิถีชีวิตชนกลุ่มน้อยในเขตพื้นที่ภาคอีสาน มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงวิถีชีวิตชนกลุ่มน้อยในเขตพื้นที่ภาคอีสาน 3 กลุ่มได้แก่ ชาวไทดำ บ้านป่าขนาด ต.เขาแก้ว อ.เชียงคาน จ.เลย, ชาวผู้ไทย บ้านหนองซ้างและบ้านหนองแก่นทราย ต.หนองซ้าง กิ่งอ.สามชัย จ.กาฬสินธุ์และชาวไทย้อ บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม พบว่าชนกลุ่มน้อยทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกันในหลายด้าน ได้แก่ การแต่งกายในวันสำคัญ อาหาร ที่อยู่อาศัย ลักษณะบ้านเรือน ระบบสังคมและการปกครอง ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มที่ยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคอีสาน, ชาวไทดำ, ชาวผู้ไทย, ชาวไทย้อ, วิถีชีวิต, ความแตกต่าง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2540. วัฒนธรรมกับการพัฒนา: ทางเลือกของสังคมไทย [กรุงเทพฯ]: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของครอบครัวในภาคอีสานกับการเปลี่ยนแปลงทางชาติพันธุ์เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจ ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนอีสาน ใช้กรณีตัวอย่างจากชาวไทย้อที่บ้านท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม ชาวเขมร จ.

สุรินทร์ ชาวลาวที่บ้านหนองเขื่อนช้าง จ.มหาสารคาม ชาวพวนที่ อ.บ้านฝ้อจ.อุดรธานี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ชาวไทยข้อ,ชาวเขมร,ชาวพวน,ศิลปวัฒนธรรม,วิถีชีวิต

นารีรัตน์ ปริสุทธิวุฒิพร 2546. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ "คนจีนกับการขยายตัวของเมืองบริเวณลุ่มน้ำชี" [มหาสารคาม]:ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงกลวิธีในการสร้างตัวของคนจีนทางเศรษฐกิจและการเมือง กระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันของคน 2 วัฒนธรรม จนถึงการปรับเปลี่ยนและการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของคนกลุ่มนี้รุ่นต่อมา โดยศึกษาเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ดและมหาสารคาม พบว่าอิทธิพลของชาวจีนตั้งแต่รุ่นบุกเบิกจนถึงรุ่นลูกหลานสะสมฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของเมือง นำมาสู่การขยายและเติบโตของเมือง จากนั้นยังขยายฐานไปสู่ระบบการเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่น จนกระทั่งมีบทบาทสำคัญทางด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเห็นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ชุมชนลุ่มน้ำชี,คนจีน,การขยายตัวของเมือง,การปรับเปลี่ยน,อัตลักษณ์

ธัญญาทิพย์ ศรีพนา 2546. ชาวเวียดนามอพยพในภาคอีสาน วารสารอินโดจีนศึกษา. ปีที่

3-4:59-75.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพในภาคอีสาน พบว่า ชาวเวียดนามหรือที่คนไทยเรียกคน "ญวน" นั้น พบว่ามีชุมชนของคนญวนได้ปรากฏขึ้นในสมัยอยุธยา ซึ่งญวนที่อพยพมาช่วงนั้นปัจจุบันเรียกว่า "ญวนเก่า" ส่วนคนญวนที่อพยพเข้ามาช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจะเรียกว่า "ญวนอพยพ" ปัจจุบันจะพบว่ากลุ่มคนญวนจะอาศัยอยู่แถบจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ และนโยบายของรัฐบาลไทยต่อชาวเวียดนามแต่ละยุคแต่ละสมัยมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับทัศนคติ การมองโลก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ญวน,ชนกลุ่มน้อย,นโยบายรัฐ

ปีนกกก คำเรื่องศรี 2545. การแบ่งกลุ่มภาษาญ้อในภาคอีสานโดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์

วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาาระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อในภาคอีสาน จำนวน 7 จังหวัด คือ สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ อุดรธานี หนองคาย มุกดาหาร มหาสารคาม แบ่งกลุ่มย่อยของภาษาญ้อ โดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์ พบว่าเกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์เดิมเป็น 2 ทางและกลุ่มที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง นำแต่ละกลุ่มมาแยกย่อย โดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และในแต่ละกลุ่มย่อยแบ่งได้อีกเป็นกลุ่มย่อย โดยใช้เกณฑ์การรวมตัวดั้งเดิมเป็น 2 ทาง เป็นญ้อที่อพยพมาจากเมืองโปงเลง และญ้อที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง เป็นญ้อที่มาจากเมืองคำเกิดคำม่วน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ญ้อ,ระบบเสียง,ภาษาญ้อ

สพสันต์ เพชรคำและคนอื่นๆ 2545. วิถีวัฒนธรรมของคนไทยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย:ศึกษากรณีกลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ ไทลาว และไทเขมรที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯ:สถาบันพระปกเกล้า.

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงวิถีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และศึกษาความแตกต่างของวิถีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทญ้อ ไทลาวและไทเขมร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ไทญ้อ,ไทลาว,ไทเขมร,วิถีวัฒนธรรม,ประชาธิปไตย,การพัฒนา

ฉันทนา จันทร์บรรจง 2541. การศึกษาวิจัยการพัฒนาทางสังคมของกลุ่มชนพื้นเมืองเชื้อสายไทย-ลาว ซึ่งตั้งอยู่แถบพื้นที่ชายขอบของประเทศไทย ในจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ และจังหวัดเลย กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

งานชิ้นนี้ศึกษาลักษณะเฉพาะในการพัฒนาสังคมตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยสุโขทัยถึงสมัยพัฒนาเพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนาสังคม

รูปแบบที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาระบบการศึกษา และระบบความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าการพัฒนาทางสังคมในยุคก่อนสุโขทัยจนถึงยุคต่อต้านคอมมิวนิสต์ ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกันทุกเมืองแต่พัฒนาต่อเนื่องเริ่มจากภายในก่อนพัฒนาเป็นชุมชนถาวร ระบบเศรษฐกิจเน้นการเกษตรแบบพอเพียง ข้าวเหนียวเป็นพืชหลัก ปลูกพืชผักสมุนไพรไว้ใกล้บ้าน การรักษาโรคอาศัยสมุนไพรละเวกบ้านและป่าศรัทธาส่งเสริมธรรมชาติ มีหมอยา ระบบเครือญาติความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษอารักษ์ประจำท้องถิ่นถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมีการพัฒนาด้านจริยศึกษาและธรรมชาตศึกษา สังคมได้พัฒนาเป็นชนบทกิ่งเมืองได้รับความเจริญทางวัตถุแบบตะวันตกมากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ไทย-ลาว,กลุ่มชนพื้นเมือง,การพัฒนาสังคม,เศรษฐกิจ

จิระพงษ์ มะเสนา 2541. เส้นทางแห่งเผ่าพันธุ์โองมูความเชื่อที่เป็นอดีตและปัจจุบันของชาว

ไท-แสก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 3(1):39-42

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางแห่งเผ่าพันธุ์โองมูความเชื่อที่เป็นอดีตและปัจจุบันของชาวไท-แสก พบว่าไทแสกมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเองจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างแนบแน่น ปัจจุบันชาวแสกส่วนใหญ่มีขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนกับชาวไทยทั่วไป แตกต่างออกไปคือประเพณี "ตรุษแสก" หรือ ภาษาแสกเรียกว่า "กินเตด" ซึ่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อบวงสรวง โองมู ซึ่ง โองมูเป็นที่เคารพนับถือของชาวแสกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมิได้เสื่อมคลาย

คำสำคัญ:ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ไทย-แสก,ความเชื่อ,ประเพณี,กินเตด, โองมู

พระมหาณัฐพล โพไพ 2543. วิเคราะห์คำศัพท์เครือญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในภาคอีสาน

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาลักษณะของครอบครัวเครือญาติและคำศัพท์เครือญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในภาคอีสาน 7 กลุ่มคือ ไทยอีสาน ไทยโคราช ไทยญ้อ ไทยโย้ย ไทยแสก ผู้ไทย และไทยกะเลิง พบว่ามีวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากครอบครัวและเครือญาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง

กฎระเบียบกติกานับสายญาติที่สังคมนั้นๆตั้งไว้ ซึ่งจำแนกตามคำศัพท์ได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มคำศัพท์เครือญาติร่วมตระกูล กลุ่มคำศัพท์เครือญาติร่วมกลุ่ม กลุ่มคำศัพท์เครือญาติข้ามกลุ่ม และกลุ่มคำศัพท์เครือญาติเฉพาะกลุ่ม สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคม ลักษณะทางวัฒนธรรมการใช้ภาษาและการเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์เครือญาติที่มีผลมาจากการศึกษา

คำสำคัญ:ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ไทยอีสาน,ไทยโคราช,ไทยญ้อ,ไทยโซ้ย,ไทยแสก,ผู้ไทย,กะเลิง,ลักษณะครอบครัว,เครือญาติ,คำศัพท์

บุญช่วย เทออรุง 2537. วัฒนธรรมชาวบ้านกรูคู อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวบ้านกรูคูพบว่าชาวบ้านกรูคูส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง เจ้าโคตรของตระกูลเป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรกรรม การปกครองมียึดประจำหมู่บ้าน มีการนับถือศาสนาพุทธเชื่อโชคลางตามพิธีพราหมณ์ นับถือผีบรรพบุรุษ ผิมเหศักดิ์ของบ้านคือ เจ้าปู่แทนคำเหลือง มีหมอเหยาในการรักษาโรค ใช้ภาษากะเลิงในการสื่อสารการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมโดยการแต่งงานกับต่างชาติพันธุ์ เช่น ย้อ ผู้ไท กิจกรรมที่มีส่วนร่วมทุกครัวเรือน คือ การเลี้ยงเจ้าปู่แทนคำเหลือง ในเดือน ๔ และเดือน ๑๑ โดยมีการเสียเงิน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครพนม,กะเลิง,การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม,คติความเชื่อ,หมอเหยา,มเหศักดิ์

ปรางทอง ดิวงษ์ 2544. รูปแบบประเพณีงานศพของชาวผู้ไทยเรณูนคร อำเภอเรณูนคร

จังหวัดนครพนม วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษารูปแบบและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบประเพณีงานศพของชาวผู้ไทยเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนมในปัจจุบัน พบว่ารูปแบบประเพณีงานศพของชาวผู้ไทยเรณูนครมีการจัดพิธีงานศพ 2 รูปแบบคือ คนตายปกติหรือตายธรรมดาและคนตายผิดปกติ มีรูปแบบ

ขั้นตอนปฏิบัติแตกต่างกัน ในด้านความเชื่อที่ปรากฏในงานศพแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะคือ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ในปัจจุบันชาวผู้ไทยเรณูนคร จ.นครพนม ยังคงรักษารูปแบบการจัดพิธีงานศพไว้ทั้ง 2 รูปแบบดังเช่นในอดีตจะมีการปรับเปลี่ยนเฉพาะในบางส่วนที่มีการนำเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นมาผสมผสานเข้ามาร่วมใช้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครพนม,ชาวผู้ไทยเรณูนคร,ประเพณี,รูปแบบ,งานศพ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2538-2539. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนชาติพันธุ์ผู้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 13(2):1-21.

งานชิ้นนี้ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนชาติพันธุ์ผู้บ้านโพน ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นกรณีตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกล่าวถึงลักษณะทั่วไปและประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะปัจจัย และผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของชาวบ้านผู้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากแต่ละครอบครัวมีอาชีพอื่นๆ มากขึ้นทำให้มีวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจเดิมเป็นการทำนาเป็นอาชีพเดียว ปัจจุบันมีอาชีพอื่นเป็นกิจกรรมอื่นๆ เข้ามาอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต เนื่องจากระบบการค้าหรือทุนนิยม แพร่กระจายจากเมืองเข้าสู่ชุมชนผู้แห่งนี้ ส่วนลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ ลักษณะบ้านเรือน โครงสร้างครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตร

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครพนม,ผู้,วิถีชีวิต,การเปลี่ยนแปลง

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2538-2539. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนชาติพันธุ์ผู้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 13(2):1-21.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนชาติพันธุ์ผู้ คือ หมู่บ้านโพน ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม คือ ชุมชนชาติพันธุ์ผู้เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่เหมือนกับชาวบ้านในชนบททั่วไป ยึดอาชีพทำนา มาตั้งแต่บรรพบุรุษและมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต คือ มีอาชีพรองอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การปลูกมันสำปะหลัง การรับจ้างหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว เป็นต้น วิถีชีวิตการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ลักษณะบ้านเรือน โครงสร้างของครอบครัว การเลือกคู่ครอง การอบรมเลี้ยงดู การแบ่งมรดก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครพนม,ผู้,เศรษฐกิจ,สังคม,การเปลี่ยนแปลง

สุรัตน์ วรารัตน์ 2538. วัฒนธรรมการประกอบอาชีพประมงลำนํ้าสงครามของกลุ่มชาติพันธุ์ไท
โซ่บ้านปากอูน ไทลาว บ้านปากขาม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

สกลนคร: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสกลนคร.

งานชิ้นนี้ศึกษาการประกอบอาชีพประมงในลำนํ้าสงครามของชนกลุ่มชาติพันธุ์
ไทโซ่บ้านปากอูน และกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว บ้านปากขาม เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการทำ
ประมงนํ้าจืดในลำนํ้าสงคราม พบว่า ชาวไทโซ่บ้านปากอูนมีความสามารถในการใช้เครื่องมือจับ
ปลาชั้นพื้นฐานอย่างดี นำปลาที่จับได้แลกเปลี่ยนกับข้าวเปลือก ต่อมามีการเรียนรู้การทำเรือแบบ
ชาวญวน เครื่องมือจับปลาพัฒนาขึ้นมีขนาดใหญ่ มีการผลิตเครื่องยนต์ใช้กับเรือหาปลาทำให้การ
ลงทุนสูงขึ้น ซึ่งชาวโซ่ส่วนมากยากจนไม่กล้าเสี่ยงขาดความอดทน ชาวไทลาว ไทญ้อ กล้าลงทุน
อดทนสูงกว่าจึงประสบความสำเร็จสูงกว่า กลุ่มไทลาวหมู่บ้านปากขามกล้าเสี่ยงกล้าลงทุน ทำให้มี
เครื่องมือจับปลาที่มีประสิทธิภาพ มีฐานะเศรษฐกิจดีขึ้นประกอบกับปี 2482 เกิดสงครามเอเชียบูรพา
ความต้องการปลาร้ามีมาก หมู่บ้านนี้ผลิตไว้ มีปลาสดแห่งใหญ่ของนครพนม การแข่งขันระหว่าง
กลุ่มต่างๆ เป็นแรงผลักดันให้หมู่บ้านแห่งนี้ชาวไทลาวโดดเด่นในการจับปลาและการรวมกลุ่ม
ของชาวประมง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาควิชา, นครพนม, ไทโซ่, ไทลาว, วัฒนธรรม, การประกอบอาชีพ, ประมง

สมศักดิ์ ศรีสันติสุขและปรีชา ชัยปัญญา 2538. วิถีครอบครัวและชุมชนชาติพันธุ์ไทยแสด
บ้านชะหว่า ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับวิถีครอบครัวและการเปลี่ยนแปลงและสถาบันครอบครัว
กับชุมชนในกระแสโลกาภิวัตน์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทยแสด พบว่า ที่ตั้งของชุมชนอยู่เป็นกระจุก
ติดกับลำห้วยแก ในภาษาพูดคือภาษาแสด มีประเพณีทำบุญ 12 เดือน และปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด
ในอดีตมีระบบครอบครัวแบบขยาย แต่ปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว เครือญาติมีความสัมพันธ์กัน
อย่างมาก มีการหาอาหารการกินจากแหล่งธรรมชาติรอบๆชุมชนและตลาด การรักษาโรคเป็นแบบ
ผสมผสานทั้งจากสถานอนามัยและจากแพทย์พื้นบ้าน นอกจากนี้ยังสามารถปรับตัวในกระแสโลกา
ภิวัตน์แต่ยังคงดำรงรักษาและสำนักในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างเห

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาควิชา, นครพนม, ไทยแสด, วิถีครอบครัว, การปรับตัว, เอกลักษณ์

นุชนงค์ อุเทศพรรัตนกุล 2544. วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชาวเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองนครพนม วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชาวเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองนครพนม พบว่าแหล่งที่มาของอาหารได้มาจากการซื้อขายในตลาดเป็นส่วนใหญ่และอาหารที่ผลิตขึ้นเอง ประเภทเนื้อสัตว์และพืชผักต่างๆ จะพบได้น้อยเนื่องจากพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบันมีการพัฒนาและปรับปรุงสูตรอาหารให้เข้ากับสภาพสังคมที่อยู่อาศัย อาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวันและในประเพณีพิธีกรรมต่างๆเป็นอาหารชนิดเดียวกันเกือบทั้งหมด

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครพนม,เวียดนาม,วัฒนธรรม,การบริโภคอาหาร

รุ่งจิต ปรัชญาสันติ 2542. การตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิต และบทบาทของชาวจีนในอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างปี พ.ศ.2490-2539 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวิถีชีวิตและบทบาทของชาวจีนในอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ชาวจีนรุ่นแรกที่เข้ามาก่อตั้งถิ่นฐานในอำเภอประทาย เมื่อปีพ.ศ.2490 ประกอบอาชีพค้าขายต่อมาก็มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานเรื่อยมา วิถีชีวิตของชาวจีนมีความเคร่งครัดในประเพณีและวัฒนธรรมจีน สำหรับชาวจีนที่เกิดในประเทศไทย การใช้ภาษา การรับประทานอาหารและความเชื่อทางศาสนามีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม บทบาทชาวจีนทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครราชสีมา,ชาวจีน,การตั้งถิ่นฐาน,วิถีชีวิตและบทบาท

พชร สุวรรณภานัน 2544. รายงานการวิจัยเรื่อง โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเพลงโคราช [กรุงเทพฯ]:สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ของชาวไทยโคราชโดยวิเคราะห์จากกลอนเพลงโคราชศึกษาผ่านวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน คือ กลอนเพลงและการเล่นเพลงโคราชแบบดั้งเดิมที่มีรูปแบบ เนื้อหา สะท้อนชีวิตความเชื่อ ค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรมของชาวไทยโคราชอย่างชัดเจนพบว่า ปัจจุบันสังคมไทยโคราชจะเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์แต่ความเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านถูกปรับเปลี่ยนให้กับบริบทสังคมปัจจุบัน เช่น การพัฒนาลีลาการร้องหรือการเล่นเพลง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครราชสีมา,ไทยโคราช,กลอนเพลง

สุริยา สมุทรกุลดีและพัฒนา กิติยาษา 2544. "ขวนสี่คิ้ว" ในชุมชนทางชาติพันธุ์:เรื่องเล่าความ

ทรงจำและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดนครราชสีมา

นครราชสีมา:ห้องไทยศึกษานิตยสาร สาขาวิชาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ขวนในชุมชนบ้านโนนกลุ่มและบ้านสี่คิ้ว อ.สี่คิ้ว จ.นครราชสีมา เน้นศึกษากระบวนการนิยามตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ วิเคราะห์จากเรื่องเล่าและความทรงจำของผู้ให้ข้อมูล โดยนำเสนอผลการศึกษาว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไม่ใช่ลักษณะที่ตกทอดเหลือมาจากอดีต แต่เกิดจากการต่อรงช่วงชิงของสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและชุมชน กระบวนการสร้างความหมายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และดำเนินภายใต้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์เดียว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,นครราชสีมา,ขวน,กระบวนการสร้าง,ความหมาย,อัตลักษณ์

สมมาตร ผลเกิด 2538. วิถีครอบครัวและชุมชนชาติพันธุ์ไทยส่วย บ้านดงกระทิง อำเภอบ้านด่าน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ บุรีรัมย์:สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

งานวิจัยเล่มนี้จะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวส่วยบ้านดงกระทิง เอกลักษณะวัฒนธรรม ความสำคัญในการที่จะรักษาชาติพันธุ์ของชาวส่วยบ้านดงกระทิงในปัจจุบันก้าวสู่ภาวะวิกฤติอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวมที่หลังไหลเข้ามาพร้อมกับนโยบายการพัฒนาประเทศของภาครัฐ และการแข่งขันกันเพื่อเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน จึงมีการจัดตั้งที่เป็นสาธารณูปโภคที่จำเป็นทั้งถนนหนทาง ไฟฟ้า การศึกษา การสาธารณสุขตลอดจนระบบการสื่อสารที่ทันสมัยแขนงต่างๆ ให้แก่ชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวส่วยบ้านดงกระทิงที่กำลังกลบกลายวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,บุรีรัมย์,ไทยส่วย,สภาพความเป็นอยู่,วิถีชีวิต,วิถีครอบครัว

สมชาย นิลอาธิ 2542. ธรรมเนียมเสาคีของชาวไทย:จากผีหลักเมืองบ้านถึงธรรมเนียมพุทธ

วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 17(2):71-73.

งานชิ้นนี้ ศึกษาธรรมเนียมเทศน์ของชาวไทย พบว่า ธรรมเนียมเทศน์บนโรงธรรม

ของชาวผู้ไทจะมีลักษณะแตกต่างกับชาวอีสานทั่วไปตรงที่แทนที่จะเป็นธรรมชาติที่มีฐาน 4 เสา หรือตั้งเสาในลักษณะกลองสี่เหลี่ยม แต่กลับเป็นธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนเสาต้นเดียวและเสาที่ตั้งทะลุ พื้นไม้โรงธรรมลงฝังดินอีกด้วย ทั้งชาวผู้ไทและชาวอีสานมีความสัมพันธ์กันทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมกันมายาวนานต่างก็มีหลักบ้านเป็นหลักยึดเหนี่ยวร่วมกันในชุมชน เหมือนกันซึ่งมีความเชื่อเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อเดิมความเชื่อเรื่องพุทธที่เป็นของใหม่จึงมีการนำเอา หลักบ้านซึ่งเป็นความเชื่อเรื่องผีหลักบ้านมาใช้ในรู

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ผู้ไท,ผีหลักเมือง,ธรรมาสันพุทธ,ธรรมาสันเสาเดียว

มนสิชา เพชรานนท์ 2546. มิติทางสังคม วัฒนธรรมและความหมายของพื้นที่ในเรือนและชุมชน หมู่บ้านผู้ไท ขอนแก่น:ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศึกษามิติทางสังคม วัฒนธรรมและความหมายของพื้นที่ในเรือนและชุมชน หมู่บ้านผู้ไทในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม และ Space เห็นว่าเมื่อสังคมเปลี่ยนไป ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคน ทำให้รูปแบบของการใช้พื้นที่ในเรือนเปลี่ยนแปลงตามไป ด้วย Genotype ของเรือนผู้ไทที่ได้จากการศึกษาแสดงถึงรูปแบบของการใช้พื้นที่ที่ถูกกำหนดโดย ใช้วิถีชีวิตของคนในบ้าน โดยทั่วไปมีลักษณะโครงร่างของ Space เป็นวง ซึ่งแสดงถึงลักษณะการ ควบคุมการเข้าถึง Space

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ผู้ไท,มิติทางสังคม,วัฒนธรรม,พื้นที่ในเรือน,ชุมชน

อานัติ วัฒนศักดิ์ 2546. สวนชนบทผู้ไท รูปแบบการวางผัง และความสัมพันธ์กับการอยู่อาศัย (2546) ขอนแก่น:ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สวนชนบทเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งในระบบนิเวศทางกายภาพ และในระบบ นิเวศทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมที่น่าสนใจ จาก การวิจัยพบว่าพื้นที่สวนชนบทนั้นมีความเคลื่อนไหวและยืดหยุ่นสูง ทั้งในระดับพื้นที่ส่วนบุคคล จนกระทั่งถึงระดับของพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน แม้ว่าลักษณะของสวนชนบทรวมถึงวัฒนธรรม ในการใช้สอยสวนชนบทนั้นจะดูเรียบง่ายและเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตทั่วไป แต่ สวนชนบทนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสมดุลทางสภาพแวดล้อมให้แก่หมู่บ้าน ให้ความรู้สึก ในมิติของความเป็นคนและสังคมโดยผ่านสัมพันธ์ภาพระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านสวน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมถึงสภาพแวดล้อม และวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สวน

ชนบทเริ่มเสื่อมบทบาทลงไปถูกละเลยจนเกือบตีค่าว่าเป็นบริเวณที่ระว่างเปล่าประโยชน์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ผู้ไท,สวนชนบท,รูปแบบการวางผัง,ระบบนิเวศทางกายภาพ,ระบบนิเวศทางวัฒนธรรม

ร้อยตำรวจโทไวพจน์ ชันสุวรรณ 2543. บทบาททางเศรษฐกิจ และการเมืองของชาวไทยเชื้อสายจีนเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาบทบาททางเศรษฐกิจ และการเมืองของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนเดิมมีบทบาททางเศรษฐกิจ คือ การประกอบอาชีพการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย ต่อมาเริ่มมีการริเริ่มทำอาชีพใหม่ เช่น การจำหน่ายสินค้าอุปโภคที่จำเป็น และมาช่วงหลังอีกเป็นการประกอบกิจการที่ยังไม่มีผู้ใดทำหรือทำน้อย ปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่ามี ๒๓๓ นามสกุล ส่วนปัจจัยที่ทำให้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทด้านเศรษฐกิจ คือ การขาดผู้ประกอบการชาวไทยลาวในเขตเทศบาลเมือง การมีเครือข่ายชาวจีน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มหาสารคาม,การเมืองท้องถิ่น,จีน

ชาญชัย ใจหาญ 2538. การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยญอกับชาวไทยลาว

บ้านหัวหมู ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยญอกับชาวไทยลาวบ้านหัวหมู ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าการดำรงชีวิตในด้านต่างๆมีการผสมผสานกันยกเว้นด้านความเชื่อเรื่องห้องเรือน ยังคงถือตามคติโบราณ การปฏิบัติทางด้านประเพณีเกี่ยวกับชีวิตไม่มีความขัดแย้งกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มหาสารคาม,ไทยญอ,ไทยลาว,การผสมผสานทางวัฒนธรรม,คติความเชื่อ,เอกลักษณ์

ทวี ถาวร และจ่านง กิตติสากล 2542. ไทยย้อกันทรวิชัย สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยย้อกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

อำเภอทิวชัยมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยย้อยอยู่ 7 ชุมชน จำนวนครัวเรือนรวม 1,029 ครัวเรือน บริบทชาวไทยย้อยเรียบง่ายตามแบบสังคมเกษตรกรรม ทำนาเป็นอาชีพหลัก ขนบประเพณีสอดคล้องกับวิถีชีวิตสองคลองสี่ฝั่ง พิธีกรรมผูกพันกับความเชื่อเรื่องผี นับถือผีปู่ตาหรือผีบรรพบุรุษ ครอบครัวชาวไทยย้อยเป็นครอบครัวหัวเดียวเมียเดียวและครอบครัวขยาย ความภาคภูมิใจสำหรับชาวไทยย้อยก็คือ คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มหาสารคาม,ไทยย้อย,สภาพเศรษฐกิจและสังคม,พิธีกรรม,ความเชื่อ

สุวิทย์ ธีรศาสน์และณรงค์ อุปัญญา 2540. การเปลี่ยนแปลงวิถีครอบครัวและชุมชนอีสาน:กรณี
กะเลิง จังหวัดมุกดาหาร [ขอนแก่น]:ภาควิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีครอบครัวและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง บ้านโนนสังข์ ตำบลซ่ง จังหวัดมุกดาหาร พบว่าในอดีตชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงน้อยเพราะชุมชนพึ่งตนเองได้ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีหลายสาเหตุ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ แต่การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมเกิดขึ้นช้ากว่าและยังคงความเป็นเอกลักษณ์เดิมไว้โดยเฉพาะผีหมอวังทองเขียนเขย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มุกดาหาร,กะเลิง,การเปลี่ยนแปลง,วิถีครอบครัว,เอกลักษณ์

สุวิทย์ ธีรศาสน์และณรงค์ อุปัญญา 2540. ประเพณีการตายของชาวกะเลิง อำเภอคำชะอี จังหวัด
มุกดาหาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 15(1):23-43.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับประเพณีการตายของชาวกะเลิง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พบว่า วิถีปฏิบัติของการจัดงานศพของชุมชนนี้ เมื่อมีคนตาย พวกญาติๆและชาวบ้านพร้อมใจกันมาช่วยงานศพด้วยความพร้อมเพรียง โดยไม่มีการบอกกล่าวให้วุ่นวาย ช่วยกิจการงานต่างๆ ตามประเพณีงานศพ ไม่มีใครนึ่งดูดาบ แบ่งงานตามความสามารถและความถนัด ใครมีความรู้ด้านจัดการหีบศพหรือโลงศพก็ทำ ผู้หญิงจัดการด้านการครัว ดอกไม้ประดับโลงศพ ชุมชนนี้มีความเชื่อแตกต่างจากชุมชนอื่นหลายอย่าง เช่น การตั้งศพบนบ้าน จะไม่วางศพได้ชื้อบ้านหรือวางชื้อบ้าน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มุกดาหาร,กะเลิง,พิธีกรรม,ประเพณีการตาย

ผล อัญญาต 2543. วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร
จ.มุกดาหาร จากหัวหน้าชุมชนเวียดนาม 9 ชุมชน จำนวน 18 คน ซึ่งชาวเวียดนามอพยพมาเมือง
มุกดาหารครั้งแรกปี พ.ศ.2488 แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้สัญชาติไทยแล้วและกลุ่มที่ยังเข้ามาหลัง
สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ยังสำนึกว่าเป็นคนญวนตลอดเวลา มีการสอนภาษาประวัติศาสตร์เวียดนาม
พร้อมกับเรียนภาษาไทยติดต่อกับคนไทย ปัจจุบันประสบผลสำเร็จดีกว่าคนไทย มีเครือข่าย
ธุรกิจกับชาวเวียดนามจังหวัดใกล้เคียง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มุกดาหาร,คนไทยเชื้อสายเวียดนาม,ความเป็นอยู่,วิถีชีวิต,ประเพณี

พิสิฎฐ์ บุญไชย 2545. ชาวบรู จังหวัดมุกดาหาร วารสารสารรักษ์ศิลป์. 2(2):5-17.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับชาวบรู จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ชาวบรูมีบรรพบุรุษอพยพ
มาจากเมืองต่างๆ ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงชาวบรูได้เลือกหลักแหล่งอยู่ตามภูเขาเชิงเขา พื้นที่ป่าไม้ซึ่ง
เป็นหลักแหล่งอาหารอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ มีวัฒนธรรมแบบชานา ทำการเกษตรแบบ
ขั้นบันได ในส่วนของประเพณีความเชื่อ พบว่า ชาวบรูนับถือผี เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยว ช่วยเหลือให้
ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข โดยผีเจ้าปู่เป็นผีที่ปกป้องรักษาบ้านเมืองไม่ให้มีภัยอันตราย ส่วนผี
ตาแฮกจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านได้พืชผลผลิตสูง ให้คนในครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มุกดาหาร,บรู,วิถีชีวิต,ประเพณีความเชื่อ

พิสิฎฐ์ บุญไชย 2540. การใช้สมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพของชาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร

มหาสารคาม:สถาบันวิจัยและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของชาวผู้ไทย ในการดูแล
สุขภาพตั้งแต่ขบวนการเรียนการสอน วิธีการเก็บ การเตรียม เครื่องมือ ขบวนการปรุง วิธีการเก็บ
รักษาและวิธีการใช้ยาสมุนไพร ในการดูแลสุขภาพของชาวผู้ไทยในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พบว่า
ชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ชอบอิสระ มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ทำมาหากินตามป่าเขา และมีความ
เชื่อในเรื่องผี การดำรงชีวิตมักจะมีพิธีกรรม แม้ว่าจะมีการนับถือศาสนาพุทธตามพิธีกรรมที่
เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ คือ พิธีเหยา ซึ่งพิธีเหยาคือพิธีค้นหาสาเหตุของการเจ็บป่วยและวิธีการ

วัฒนธรรมของคนได้ดี เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ เสนอ 3 ประเด็นคือ (1)ถิ่นเดิม อพยพ และการตั้งถิ่นฐานของชาวผู้ไทย (2)การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชาวผู้ไทยบ้านหนองโใใหญ่

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,มุกดาหาร,ผู้ไทย,วัฒนธรรม,ประวัติศาสตร์

วรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม 2541. ผีเจ้านายของไทยคำ(พลัดถิ่น)ที่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 3(1):33-38.

งานชิ้นนี้ ศึกษาผีเจ้านายของไทยคำ(พลัดถิ่น)ที่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย พบว่าบ้านนาป่าหนาดคือหมู่บ้านของกลุ่มชนผู้ไทยที่อพยพมาจากเมืองแกลง(เคยนเบียนฟู) ระบบความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยคำที่นับถือมี 3 ประเภทคือ 1)ผีจากรากเหง้า เชื้อสายตระกูลผีปิ้งเจกชน 2)ผีเพื่อการดูแล 3)ผีเจ้านาย ซึ่งผีเจ้านายคือผีระดับสูง ชาวไทยคำให้ความเคารพยำเกรงและเชื่อว่าผีเจ้านายดูแลปกป้องบ้านเมืองและประชาชนของคนไทยคำบ้านป่าหนาด

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,เลย,ไทยคำ(พลัดถิ่น),ระบบความเชื่อ,ผีเจ้านาย

สงคราม บัวแก้ว 2540. ชนเผ่าไทยคำ วารสารดอกฝ้าย. ปีที่ 7:100-103.

งานชิ้นนี้ เป็นบทความเกี่ยวกับ ชนเผ่าไทยคำ พบว่า ชนเผ่าไทยคำเป็นชนเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่ที่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม แล้วอพยพเข้ามาประเทศไทยที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เนื่องจากมีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ และมีต้นหนาคอยู่มากมาย จึงเรียกว่า บ้านนาป่าหนาด และมีขนบธรรมเนียมประเพณีหรือพิธีกรรม ได้แก่ พิธีเซป่าง จัดขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูตอบแทนบุญคุณของหมอมดที่ช่วยในการประกอบพิธีรักษาโรและขจัดความเดือดร้อนต่างๆ พิธีเสนเฮือน คือ การเช่นผีบ้าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ หรือญาติพี่น้องเครื่องเช่นหัวหมู ไก่หรือเป็ด เวลาเช่นก็เรียกชื่อผีมากิน เชื่อว่าทำให้ผีไม่อดอยากจะนำความรุ่งเรืองมาสู่ลูกหลาน พิธีศพนั้น ชาวไทยคำจะทำพิธีฝัง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,เลย,ไทยคำ,ขนบธรรมเนียมประเพณี,พิธีกรรม,ความเชื่อ

สุรจิตต์ จันทสาขา 2545. ฉนวน(เวียดนาม) อพยพ วารสารศิลปวัฒนธรรม. พฤษภาคม:106-115.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับคนเวียดนามหรือคนฉนวนที่อพยพเข้ามายังประเทศไทย พบว่าคนฉนวนได้อพยพเข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 โดยการเข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารเนื่องจากประเทศเวียดนามได้เกิดกบฏขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,เวียคนาม,ญวน,การอพยพ,ชนกลุ่มน้อย

สุรินทร์ มุขศรี 2543. ตามรอยปฏิวัติ "โฮจิมินห์" ในท้องถิ่นอีสาน วารสารศิลปวัฒนธรรม.

มิถุนายน 2543.:80-86.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับโฮจิมินห์ หัวหน้ากลุ่มปฏิวัติและขบวนการต่อต้านฝรั่งเศส ชาวเวียคนามที่ได้เข้ามาเคลื่อนไหวกว้างในประเทศไทยโดยเฉพาะภาคอีสาน พบว่าโฮจิมินห์เกิดที่จังหวัดเหงะอันของเวียคนาม ค่ะเนจากแผนที่จะพบว่าบ้านเกิดของท่านอยู่ใกล้นครพนมมากกว่า ธานอย โฮจิมินห์ได้ระดมมวลชนเพื่อต่อสู้กับจักรวรรดินิยม ได้จัดตั้งขบวนการเวียดมินห์ขึ้น การเข้ามาในประเทศไทยนั้นด้วยเป้าหมายหลักสองประการคือ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,เวียคนาม,โฮจิมินห์,ญวน

วรเทพ สันติวรวัชร์ 2542. วิถีชีวิตชาวจีนในเขตสถานีรถไฟศรีสะเกษ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวิถีชีวิตชาวจีนในเขตสถานีรถไฟศรีสะเกษ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ พบว่าชาวจีนยังยึดมั่นในประเพณีที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่มีรากเหง้ามาจากคำสอนของลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพระพุทธศาสนาหายาน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยมีระบบสกุลแซ่เป็นปัจจัยหลักและการรวมตัวก่อตั้งมูลนิธิและสมาคมเป็นปัจจัยรอง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,ศรีสะเกษ,จีน,วิถีชีวิต,ประเพณี,พิธีกรรม

กิตติรัช พงษ์สิทธิศักดิ์ 2540. การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบุญยอธาตุของไทยโย้ย

บ้านเคือศรีคันไชย ตำบลเคือศรีคันไชย อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาองค์ประกอบ ขั้นตอน และการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของบุญยอธาตุ และศึกษาคติความเชื่อ จากองค์ประกอบและขั้นตอนของบุญยอธาตุของชาวไทยโย้ย พบว่าบุญยอธาตุมีองค์ประกอบ คือ นุคคล เวลา สถานที่ อุปกรณ์ และมีคติความเชื่อว่า พระสงฆ์จะสามารถเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมได้ดี งานบุญจะจัดขึ้นใน 2 วันสุดท้ายของวันสงกรานต์ ส่วนการ

ปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเกิดจากสาเหตุการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่จะปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ไทยโซ้ย,บุญยอธาตุ

ถัดดา พันธ์นอก 2538. รายงานการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมชาวไทโซ้ยบ้านอากาศ อำเภออากาศ อำนาจ จังหวัดสกลนคร [สกลนคร]:ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสกลนคร.

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงลักษณะวัฒนธรรมของชาวไทโซ้ยบ้านอากาศ อำเภออากาศ อำนาจ จังหวัดสกลนคร ทางด้านคติธรรม เนติธรรม วัฒนธรรมและสทธรรม ตลอดจนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม พบว่า1)วัฒนธรรมด้านคติธรรม ชาวไทโซ้ยมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษ เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา ปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์ ความช่วยเหลือกันและกัน ตลอดจนการทำงาน 2)วัฒนธรรมด้านเนติธรรม ชาวไทโซ้ยมีการปฏิบัติตามจารีตประเพณี มีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น การนับถือผี 3)วัฒนธรรมด้านวัตถุธรรม ชาวไทโซ้ยนิยมสร้างบ้านอาศัยอยู่เอง บ้านเรือนยังเป็นแบบดั้งเดิม อาหารหลักคือน้ำพริกและส้มตำ 4)วัฒนธรรมด้านสทธรรม มีระบบครอบครัวที่ยึดมั่นในระบบผัวเดียวเมียเดียว ไม่คิดจะหย่าร้างกัน ส่วนด้านการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เกิดจากวัฒนธรรมหลักของประเทศเข้าไปมีอิทธิพลต่อชาวบ้านมากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ไทยโซ้ย,วัฒนธรรม,จารีตประเพณี,ความเชื่อ,การผสมกลมกลืน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุขและคณะ 2540.-2541. วิถีครอบครัวและชุมชนชาติพันธุ์ไทยโซ้ย บ้านโพนแพ่ง ตำบลหนองสนม อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 15(2):93-105.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษา วิถีครอบครัวและชุมชนชาติพันธุ์ไทยโซ้ย บ้านโพนแพ่ง ตำบลหนองสนม อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร พบว่าโครงสร้างครอบครัวและเครือญาติปัจจุบันได้แยกครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น อาจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆครอบครัวของพ่อแม่ ความสัมพันธ์เครือญาติมีความแน่นแฟ้นเป็นอย่างมาก ชาวไทโซ้ยมีความรักครอบครัวญาติพี่น้องและนับถือบรรพบุรุษในอดีตและปัจจุบัน ไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ไทยโซ้ย,วิถีครอบครัว,ชุมชน

พงษ์จันทร์ อรุณกมล 2541. วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทยโย้ยบ้านอากาศ ตำบลอากาศ อำเภอ
อากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวไทย
โย้ยบ้านอากาศ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มี
โครงสร้างและไม่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล พบว่าชาวไทยโย้ยมีอาชีพทำนา อาชีพ
รอง คือ การทอผ้า จับสัตว์น้ำ และค้าขาย ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป
คือ ในอดีตลูกหลานจะปรนนิบัติพ่อแม่ แต่ปัจจุบันเริ่มอพยพไปทำงานต่างถิ่น ครอบครัวจึงห่าง
เหินกันมาก ชาวไทยโย้ยนับถือศาสนาพุทธและเชื่อในภูตผี และ โชคชะตา ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตพบว่ามีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก เช่น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ไทยโย้ย,วิถีชีวิต

วิภาดา อินทรพานิชย์ 2542. บทบาทเครือญาติของชาวผู้ไทบ้านธาตุ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัด
สกลนคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาโครงสร้างครอบครัว เครือญาติ และบทบาทเครือญาติ ในวิถีชีวิต
ของชาวผู้ไท บ้านธาตุ 12 กลุ่มตระกูล พื้นที่ ตำบลวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร พบว่า
เป็นครอบครัวขยาย มีความสัมพันธ์ในครอบครัวลักษณะ 7 ชั่วโคตร โครงสร้างเครือญาติเกิดจาก
ความสัมพันธ์ 2 ลักษณะคือการเป็นเครือญาติโดยการแต่งงานและเครือญาติโดยสายโลหิต การสืบ
เชื้อสายทั้ง 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายบิดาและมารดา ข้อห้ามในการสืบเชื้อสายคือ ห้ามญาติผู้พี่ที่เป็นหญิง
แต่งงานกับญาติผู้น้องที่เป็นฝ่ายชาย การตั้งชื่อสกุลมีการนำชื่อบรรพบุรุษมาตั้งเป็นชื่อสกุล บทบาท
ทางเครือญาติด้านการเมืองการปกครองหมู่บ้าน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ผู้ไท,โครงสร้างครอบครัว,ระบบเครือญาติ,วิถีชีวิต

วิภาดา อินทรพานิชย์ 2542. บทบาทเครือญาติของชาวผู้ไทบ้านธาตุ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัด
สกลนคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัว เครือญาติ และบทบาทเครือญาติใน
วิถีชีวิตของชาวผู้ไทบ้านธาตุ ต.วาริชภูมิ จ.สกลนคร ศึกษาจากกลุ่มผู้รู้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สมาชิก

ในครอบครัว หัวหน้าครอบครัว จำนวน 50 คน และผู้อาวุโสของตระกูลหลักจำนวน 12 ตระกูลๆ ละ 1 คน ซึ่งโครงสร้างครอบครัวของชาวผู้ไทยบ้านธาตุมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย มีความสัมพันธ์ลักษณะ 7 ชั่วโคตร โดยการแต่งงานสายโลหิตและแบบมีพ่อล่าม รวมทั้งเครือญาติมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ผู้ไทย,โครงสร้างทางสังคม,ระบบเครือญาติ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,วิศักดิ์ แก้วศิริและคณะ 2544. การศึกษาโครงสร้างชุมชนชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้าน

โนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ขอนแก่น:ชมรมนักอาสาสมัคร
ภาคอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไป และเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างชุมชนชาติพันธุ์ผู้ไทย ในพื้นที่บ้าน โนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โครงสร้างและบทบาทในสังคมของชุมชนผู้ไทยบ้านโนนหอมมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ความเชื่อต่างๆในชุมชน และส่งผลต่อการทำการเกษตรซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของชุมชน ในชุมชนมีการรักษาวัฒนธรรมที่มีความสำคัญไว้ เช่น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ผู้ไทย,คติความเชื่อ,ชุมชน,โครงสร้าง,บทบาทหน้าที่

สมศักดิ์ ศรีสันติสุขและวิศักดิ์ แก้วศิริ 2542. ผลกระทบของการศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

และค่านิยมของชุมชนชาติพันธุ์ผู้ไทย หมู่บ้าน โนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง
จังหวัดสกลนคร [ขอนแก่น]:ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

งานชิ้นนี้ศึกษาถึงผลกระทบของการศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของชุมชนชาติพันธุ์ผู้ไทย พบว่า ชาวผู้ไทยยังคงรักษาเอกลักษณ์ในด้านภาษาพูดได้เป็นอย่างดี มีผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรม โดยเฉพาะเศรษฐกิจและครอบครัว ส่งผลกระทบของการศึกษาต่อค่านิยมเปลี่ยนแปลงน้อยมากเพราะชาวผู้ไทยยังคงยึดมั่นและอนุรักษ์วัฒนธรรมของผู้ไทยอย่างเคร่งครัด และนอกจากนี้ชาวผู้ไทยบ้านโนนหอมมีทัศนคติที่ดีต่อความยากจน ผู้สูงอายุสตรี เด็กต่างเผ่าพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่และข้าราชการในระดับดีที่ยอมรับได้ ส่วนปัญหาที่มีต่อวัฒนธรรมของชาวผู้ไทยคือยาเสพติด

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สกลนคร,ผู้ไทย,ทัศนคติ,ค่านิยม

นิริญ สุขสวัสดิ์ 2541. เปรียบเทียบพิธีกรรมการแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์กูยและเขมรบ้านโพน
ทองกับบ้านโจรก ตำบลคำน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบพิธีกรรมการแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์กูยและ
เขมรบ้านโพนทองกับบ้านโจรก พบว่าพิธีกรรมการแต่งงานของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบขึ้น
ตามความเชื่อสืบทอดตามบรรพบุรุษ คือ ก่อนการประกอบพิธีกรรม จะมีลักษณะคล้ายกัน คือ การ
เลือกคู่กันจะเลือกตามความพอใจของตน และการหมั้นจะมีขั้นตอนคล้ายกัน ระหว่างการประกอบ
พิธีกรรม ได้แก่ การแต่งงาน ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์จะเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม วัสดุอุปกรณ์โดยรวมจะ
คล้ายกันแต่ชาวกูยจะนำเกี่ยวข้องกับข้าวและชาวเขมรจะนำเต่าปูนและมีคัยหมากเป็นอุปกรณ์ในการ
ประกอบพิธี และหลังการแต่งงานชาวเขมรจะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากนัก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาควิชา, สุรินทร์, กูย, เขมร, พิธีกรรม, การแต่งงาน

ปิยะพันธ์ สรรพสาร 2545. วิเคราะห์บทสวดของชาวกูย อำเภอสรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

งานชิ้นนี้ศึกษาวิเคราะห์บทสวดของชาวกูยในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม
ของชาวกูย อำเภอสรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า พิธีกรรมการสวดของชุมชนนี้ กระทำสืบ
เนื่องกันมาเป็นเวลานาน โดยได้รับอิทธิพลการจัดพิธีกรรมจากกลุ่มชนชาวไทยอีสาน โดยมีหมอ
ขวัญเป็นผู้ประกอบพิธี เนื้อหาของบทสวดจัดแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ พิธีกรรมการสวด
ในช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิต พิธีกรรมการสวดในการเช่นสรวงและพิธีกรรมการสวดสำหรับ
ผู้ป่วย บทสวดมีบทบาท 5 ด้าน ได้แก่ การให้ การศึกษาชุมชน การสร้างความจริง ใจแก่ชุมชน
การให้วัฒนธรรมสมบูรณ์และเข้มแข็งขึ้น การสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบุคคลในชุมชน
และการเป็นเครื่องมือควบคุมและรักษาแบบแผนของชุมชน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาควิชา, สุรินทร์, กูย, พิธีกรรมการสวด, บทสวด

จิตินันท์ เวทย์ศิริยานันท์ 2545. ความเชื่อเรื่องปู่ตาตะกวดกับวิถีชีวิตของชาวกูยบ้านตรึม

ตำบลตรึม อำเภอสรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสังคม
วิทยาการพัฒนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

งานชิ้นนี้ศึกษาประวัติความเป็นมาของชาวกูย ความเป็นกูย และความสัมพันธ์

ระหว่างความเชื่อเรื่องปฏาตะกวดกับวิถีชีวิตของชาวกูยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าชาวกูยเป็นชนชาติรักอิสระ มีการปกครองตนเอง และรักสงบ แต่ได้ถูกรุกรานโดยกลุ่มชนต่างๆจนทำให้ชาวกูยต้องอพยพมาจากแคว้นอัสสัมของอินเดีย มาตั้งรกรากบริเวณเมืองอัตปือ ต่อมาถูกชาวเขมรบังคับกดขี่ข่มเหงจนต้องอพยพข้ามลำน้ำโขงมายังฝั่งตะวันตก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,กูย,วิถีชีวิต,ความเชื่อ,ปฏาตะกวด

มี หน้ันดี 2542. สารทเขมร-แซนโคนต์า วารสารเมืองโบราณ. 25(3):107-112.

งานชิ้นนี้ เป็นบทความเกี่ยวกับสารทเขมร-แซนโคนต์า พบว่า งานบุญอย่างหนึ่งที่ถือว่าฝังลึกอยู่ในวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของชาวเขมรสุรินทร์คือ วันแซนโคนต์า ซึ่งตรงกับวันสารท บุญข้าวสาก บุญสลากวัด บุญเดือนสิบหรือบุญชิงเปรต พิธีกรรมที่จะต้องประพฤติปฏิบัติกันในเดือนสิบ เป็นการผสมผสานความเชื่อแต่โบราณของชาวบ้านในเรื่องผี วิญญาณ ธรรมชาติผสมผสานกับความเชื่อที่เข้ามาภายหลังคือพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,เขมร,คติความเชื่อ,บรรพบุรุษ,แซนโคนต์า

รักษพล สกกุลวัฒนา 2538. คนเลี้ยงช้างไทยกวยจังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา) คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาค้นคว้าเรื่องคนเลี้ยงช้างชาวไทยกวยจังหวัดสุรินทร์ พบว่าภายหลังจากที่ได้ยุติการไปโพนช้างป่าในประเทศกัมพูชาอย่างสิ้นเชิงในปีพ.ศ.2504 ทำให้พิธีกรรมการโพนช้างขาดการสืบทอดและความเชื่อเรื่องของกฎปะกำได้เสื่อมคลายลงตามไปด้วย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมในหลายประการด้วยกันคือ ค่านิยมและทัศนคติของความขี้ขลาดใหม่เปลี่ยนไป ความต้องการในสิ่งใหม่ที่เข้ามาแทนที่คือ "ค่านิยมทางวัตถุ" รวมไปถึงการที่ความขี้ขลาดใหม่ขาดการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในเรื่องช้างอย่างแท้จริง ปัญหาการบุกรุกที่ดินป่าทามสาธารณะของหมู่บ้าน การส่งเสริมให้ปลูกพืชยูคาลิปตัส ทำให้ทำเลเลี้ยงช้างลดลง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,ชาวไทยกวย,คนเลี้ยงช้าง

สมักร เจาะใจดี 2540. พิธีกรรมกอร์เซาะกำป้อจของชาวไทยเขมรบ้านหนองแก้ว ตำบลเมืองที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบและขั้นตอนพิธีกรรมกอร์เซาะ กำป้องและศึกษาความเชื่อของพิธีกรรมดังกล่าว พบว่าพิธีกรรมประกอบไปด้วย นุคคัล คือ อาจารย์ แม่กะแย (หญิงที่ช่วยแต่งตัวเด็กผมจุก) พระสงฆ์ เด็กเซาะกำป้อง (เด็กผมจุก) และผู้เข้าร่วมพิธี วัสดุ อุปกรณ์ได้แก่ เครื่องสังเวท ด้านเวลาจะจัด ๒ วัน โดยจัดระหว่างเดือนยี่ถึงเดือนสี่ทำนองนั้น ส่วนความเชื่อของพิธีกรรมนั้นผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธและพราหมณ์ นับเป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับเด็กที่พ่อแม่ให้ความสำคัญมาก ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เป็นสิริมงคลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานภาพเด็กเข้าสู่วัยหนุ่มสาวถือได้ว่าเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของเด็ก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,ไทยเขมร,ความเชื่อ,พิธีกรรม,กอร์เซาะกำป้อง,เด็ก

บัญญัติ สาลี 2545. จวมและความเชื่อของชาวไทยเขมร วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

21(2):145-150.

งานชิ้นนี้ ศึกษาเกี่ยวกับจวม ซึ่งเป็นเครื่องเช่นไหว้ที่เกี่ยวข้องกับครูและชาวไทยเขมรเคารพนับถือครูมาก จึงคิดทำเครื่องเช่นไหว้คือ ทำจวมเพื่อครูที่คิดอยู่ประจำตัว และแสดงการขอขมาเมื่อทำผิดด้วยพิธีกรรม "โกลมะมีวต" ปัจจุบันพิธีกรรมเหล่านี้ยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาในเฉพาะบางที่เท่านั้น เช่นชาวไทยเขมรบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,ไทยเขมร,พิธีกรรม,จวม

เพชรภรณ์ โสถำภา 2537. พิธีกรรมแซนโดนตา ที่บ้านกระหาด ตำบลกระหาด อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาองค์ประกอบของพิธีกรรม ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมและวิถีชีวิตของชาวไทย-เขมรบ้านกระหาด และศึกษาคติความเชื่อของชาวบ้านต่อพิธีกรรม พบว่าองค์ประกอบของพิธีกรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความกตัญญูของชาวไทย-เขมรที่มีต่อบรรพบุรุษ ความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตพบว่ามี ความผูกพันเกี่ยวเนื่องกับทุกช่วงชีวิต ไม่ว่าจะประกอบกิจกรรมใดๆจะต้องมีการเช่นไหว้บอกกล่าวผีบรรพบุรุษเสมอ ด้านความเชื่อพบว่าชาวบ้านเชื่อว่าโดนตาหรือผีบรรพบุรุษเป็นผู้มีอำนาจ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,ไทย-เขมร,พิธีกรรม,แซนโดนตา

กรณีการ สุขสวัสดิ์ 2541. การอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มชนช่วยบ้าน โพนทอง ตำบลคำน อำเภอง
กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพย้ายถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่ม
ชนช่วยบ้าน โพน พ.ศ.2506-2537 พบว่า การอพยพช่วง พ.ศ.2506-2521 มีสาเหตุจากปัจจัยผลักดัน
ทางเศรษฐกิจ คือ ยากจน ส่วนปัจจัยดึงดูด คือ ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สภาพความเป็นอยู่นั้นเรียบง่าย
อาชีพหลัก คือ ทำนา พ.ศ.2522-2524 เป็นการอพยพเพื่อกลับภูมิลำเนาเดิม เนื่องจากหนีภัย
คอมมิวนิสต์ และเมื่อเหตุการณ์สงบจึงกลับมาที่บ้าน โพนทองอีกครั้ง และ พ.ศ.2525-2537

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,สุรินทร์,ช่วย,การย้ายถิ่น

จิราภรณ์ วีระชัย 2543. สถานภาพและบทบาทของเจ้าอง โต้ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสาย
เวียดนามในอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขา
ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาบทบาทของเจ้าอง โต้ หรืออง เตร่ย ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย
เชื้อสายเวียดนาม พบว่าเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามซึ่งเปรียบได้กับ
แดนหรือผีฟ้าของคนอีสาน เป็นความเชื่อที่รวมเอาศาสนาเต๋า พุทธศาสนาพยาน และศาสนา
ขงจื้อไว้ด้วยกัน โดยเทพเจ้าซึ่งเป็นอง โต้ นั้นมีหลายองค์ที่มาจากบุคคลที่มีชีวิตจริงใน
ประวัติศาสตร์เวียดนาม โดยเทพเจ้าตรีย ฮุง เคา เป็นประมุขของเทพทั้งปวงทำหน้าที่คอยปกป้อง
คุ้มครองชาวเวียดนามให้อยู่ดำรงสุข ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับอง โต้

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,หนองคาย,ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม,เจ้าอง โต้,บทบาท

พิสิฎฐ์ บุญไชย 2539. การดูแลสุขภาพโดยใช้สมุนไพรของชาวมุสลิมชาวไทย จังหวัดอำนาจเจริญ

มหาสารคาม:สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของชาวมุสลิมชาวไทยในการดูแลสุขภาพ
สุขภาพตั้งแต่ขบวนการดูแลสุขภาพตั้งแต่ขบวนการเรียนในพื้นที่อำเภอชานุมาน จังหวัด
อำนาจเจริญ พบว่าชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ที่อำเภอชานุมานได้อพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ประมาณปี พ.ศ.2538 ชาวมุสลิมกลุ่มนี้เคยมีวิถีชีวิตอยู่กับป่าไม้จึงมี
ความรู้ความสามารถใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เมื่อมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่มี

ป่าไม้ จึงได้ใช้สมุนไพรจากป่าไม้ ในการดูแลสุขภาพเช่นเดิม และมีความเชื่อว่าสมุนไพรยังมีความสำคัญสามารถรักษาโรคให้หายได้ ในการดูแลสุขภาพเช่นเดิม และมีความเชื่อว่าสมุนไพรมีความสำคัญสามารถรักษาโรคให้หายได้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,อำนาจเจริญ,ผู้ไทย,คติความเชื่อ,พิธีกรรม,การดูแลสุขภาพ,การรักษา,สมุนไพร

เพ็ญแข คชเดช 2543. บทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองของคนไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พ.ศ.๒๕๔๐ ถึง พ.ศ.๒๕๕๐ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองของคนไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองอุดรธานี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๐ ถึง พ.ศ.๒๕๕๐พบว่าชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ ได้เข้ามาทำการค้าขายจนกระทั่งมีฐานะดีขึ้น ในปีพ.ศ.๒๕๐๓-๒๕๑๘ เศรษฐกิจของอุดรธานีมีการเปลี่ยนแปลงและเจริญสูงสุด ทำให้ชาวจีนกลุ่มตระกูลต่างๆก่อตั้งกิจกรรมทางธุรกิจ ส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีงานทำในกิจกรรมของคนจีน ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ หลังจากอเมริกันถอยทัพออกไป ได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจการค้าของคนไทยเชื้อสายจีนและฟื้นขึ้นอีกครั้งในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๔

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,อุดรธานี,คนไทยเชื้อสายจีน,เศรษฐกิจและการเมือง

มยุรี ปาละอินทร์ 2543. คองสิบสี่ในวิถีชีวิตของชาวไทพวนตำบลบ้านฝ้อ อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาคองสิบสี่ในวิถีชีวิตของชาวไทพวน พบว่าชาวไทพวนเป็นผู้ที่รักสงบมีภาษาพูดวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง ชี้ดถือคองสิบสี่เพื่ออบรมสั่งสอนลูกหลาน ซึ่งคองสิบสี่พบว่า มีการอยู่ร่วมกันในสังคมมีคองสี่ที่เป็นข้อปฏิบัติและแนวทางที่ผู้อาวุโสนำมาปฏิบัติร่วมกับศาสนาเพื่อให้เกิดความสามัคคี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,อุดรธานี,ไทพวน,ความเชื่อ,คองสิบสี่,วิถีชีวิต

มนัสกมล ทองสมบัติ 2536. ประเพณีพะซุของชาวบ้านหนองหญ้าไซ ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอ
วังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของงานพะซุของชาวไทย ศึกษาตีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมของงานพะซุ และศึกษาความสัมพันธ์ของงานพะซุกับวิถีชีวิตของชาวไทยบ้านหนองหญ้าไซ พบว่าด้านองค์ประกอบและขั้นตอนของงานพะซุนั้น พบว่าประกอบด้วยด้านวัตถุที่เกี่ยวข้อง ด้านตัวบุคคล ด้านเวลา ด้านสถานที่ ด้านความเชื่อ ส่วนขั้นตอนนี้พบว่า มีการสูตรขวัญ การผูกข้อต่อแขน การเขียนเขย การล้างเท้าเขย การสมมา การเลี้ยงผี ด้านคติความเชื่อ มีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติได้แก่ การนับถือผี ส่วนด้านความสัมพันธ์ของงานพะซุกับวิถีชีวิตของชาวไทยพบว่าชาวไทยมีวิถีชีวิตที่สงบ สันโดษ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,อุดรธานี,ผู้ไทย,ประเพณีพะซุ,พิธีกรรม,วิถีชีวิต

ยุพา อุทามนตรี 2539. ประเพณี พิธีกรรมของชาวบรูบ้านเวินบีก ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม
จังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาองค์ประกอบของพิธีกรรมและคติความเชื่อเกี่ยวกับชุมชน ชีวิตการเกิดและการตายของชาวบรู ใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า ๑) พิธีกรรมเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งเรียกว่าการเลี้ยงบ้านหรือการอะเย๊ะจ้านัก มีขึ้นปีละ ๒ ครั้ง เชื่อว่าเลี้ยงเพื่อให้อะเย๊ะจ้านัก รับประทานลูกผึ้งลูกเทียน ปกป้องรักษา สะท้อนให้เห็นความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ๒) พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดคลอดเสร็จจะมีการกั้นผี มีการคอบเข้าฮีดเข้าคองเป็นการแจ้งเกิดกับผีบรรพบุรุษ ๓) พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย หากตายโหง ห้ามเผาต้องนำไปฝังทันที หากตายปกติต้องนำไปฝังหรือเผาภายในหนึ่งวัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคอีสาน,อุบลราชธานี,ชาวบรู,ประเพณี,พิธีกรรม

จิตรกร โพธิ์งาม 2536. โลกทัศน์ของชาวบรู บ้านเวินบีก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

งานชิ้นนี้ศึกษาโลกทัศน์ของชาวบรูในด้านปัจจัยสี่และโลกทัศน์ของชาวบรูที่มีต่อสิ่งต่างๆ พบว่า ชาวบรูมีโลกทัศน์เกี่ยวกับอาหารว่ามีพื้นที่จำกัด ลักษณะอาหารจึงขึ้นอยู่กับโอกาส

โลกทัศน์ที่มีต่อที่อยู่อาศัย คือเรือนแบบไม้ฝางเสามีความมั่นคงกว่าแบบฝางเสา และตั้งบ้านเรือนไม่ปะปนกับฮีดอื่น โลกทัศน์ต่อเครื่องนุ่งห่ม คือผ้าที่ทอใช้เองไม่มีความประณีตและพวกคนไม่มีเวลามาทอเองจึงนิยมซื้อจากตลาด โลกทัศน์ต่อยารักษาโรค ชาวบรูนิยมรักษาแบบแผนโบราณเนื่องจากประหยัด โลกทัศน์ต่อมนุษย์และสังคม เชื่อว่าสังคมพวกตนถูกกำหนดโดยฮีดจำครองขอม จะละเมิดมิได้คนภายนอกมีสถานภาพสูงกว่าพวกตน

คำสำคัญ: ชาคิพันธุ์,ภาคอีสาน,อุบลราชธานี,ชาวบรู, โลกทัศน์